

I pose og sekk

Sluttevaluering av næringsfondet Grønn framtid

Knowledge for a better society

Oxford Research provide knowledge for a better society by combining our competence in research, strategy and communication.

We carry out analysis and evaluations across a number of thematic fields including industry- and regional development, welfare policies, labour market and education issues, as well as research- and innovation systems.

We also facilitate implementation- and change processes based on the outcome of our analysis and evaluations.

Oxford Research was established in 1995 and is part of Oxford Group. We have offices in Denmark, Norway, Sweden, Finland, Latvia, and in Belgium (Brussels).

Oxford Research AS

Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
Norway
(+47) 40 00 57 93
post@oxford.no
www.oxford.no

Oppdragsgiver

Innlandet fylkeskommune

Prosjektperiode

September 2021 – januar 2022

Prosjektteam

Sjefsanalytiker Bjørn Brastad
Senioranalytiker Yngve Schröder Tufteland
Analytiker Jenny Linn Syrdalen

The venn-diagram is a stylistic representation of Oxford Research efforts to combine competence in research, strategy and communication, in providing knowledge for a better society.

Forord

Næringsfondet Grønn framtid ble lansert av Oppland fylkeskommune i mai 2017, som en tilskuddsordning som skal bidra til grønn næringsutvikling. Fondet skal støtte opp om fylkeskommunens ambisjon om at Oppland skal være klimanøytralt innen 2025. Fra 01.01.2020 ble Oppland Fylkeskommune slått sammen med Hedmark til Innlandet fylkeskommune. Ordningen er derfor administrert av Innlandet Fylkeskommune, men i evalueringsperioden var rettet den kun rettet mot virksomheter i det som tidligere var Oppland. Framover vil Grønn framtid imidlertid dekke hele Innlandet.

Oxford Research har tidligere utarbeidet tre følgeevalueringsrapporter knyttet til Grønn framtid. Følgeevalueringene tok for seg hva som ble oppnådd gjennom prosjektene etter kort tid, mens denne sluttevalueringen belyser hvilke effekter Grønn framtid har hatt på lengre sikt. Dette inkluderer både hvordan programmet har bidratt til atferdsendringer, kompetanseutvikling, innovasjon, verdiskaping, sysselsetting og bærekraftig omstilling i næringslivet i Oppland.

Sluttevalueringen er utarbeidet av sjefsanalytiker Bjørn Brastad, senioranalytiker Yngve Schröder Tufteland og analytiker Jenny Linn Syrdalen.

Vi takker Innlandet fylkeskommune for et spennende prosjekt og for godt samarbeid.

Kristiansand, 12. januar 2022

Bjørn Brastad
Sjefsanalytiker
Oxford Research AS

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn, formål og metode	1
1.1 Formålet med sluttevalueringen av Grønn framtid	1
1.2 Metode og datainnsamling	1
1.2.1 Dokumentstudie	1
1.2.2 Intervjuer	2
1.2.3 Spørreundersøkelse blant tilsagnsmottakerne	2
1.2.4 Casestudie	2
1.3 Funn fra de tidligere følgeevalueringene	3
1.3.1 Funn fra 2018-rapporten	3
1.3.2 Funn fra 2019-rapporten	3
1.3.3 Funn fra 2021-rapporten	4
2. Fondets innhold, fremdrift og arbeidsform	6
2.1 Formål, budsjett og innretting	6
2.2 Søknadsprosess, mobilisering og selektering	7
2.2.1 Mobilisering og selektering	7
2.2.2 Administrative og strukturelle endringer fra 1.1. 2020	8
2.3 Organisering og videreføring	8
2.4 Prosjektporteføljen	9
3. Hva har støtten ført til - eksempler fra fire bedrifter	10
3.1 Piltingsrud Gård AS	10
3.2 Fossekall AS	11
3.3 Energigården AS	12
3.4 Avisomo AS	13
3.5 Sentrale fellestrekk	14
4. Resultater og effekter blant tilsagnsmottakerne	16
4.1 Benyttelse av støtten	16
4.2 Addisjonalitet og prosjektgjennomføring	16
4.3 Kompetanse- og markedsutvikling	17
4.4 Innovasjonsatferd og innovasjon	18
4.5 Prosjektene økonomiske betydning	19
4.6 Skapte og sikrede arbeidsplasser	20
4.6.1 Skapte arbeidsplasser	20
4.6.2 Sikrede arbeidsplasser	21
4.7 Miljøeffekter av Grønn framtid	21
4.8 Hva har skjedd med forretningsideen etter prosjektavslutning?	22
4.9 Brukervennlighet og oppfølging	23

4.10 Sammenhengen mellom prosjektstørrelse og oppnådde resultater	25
5. Konklusjon og anbefalinger	26
5.1 Oppsummering og konklusjon	26
5.1.1 Brukervennlighet, kjennskap og utløsende effekt	26
5.1.2 Resultater og effekter	26
5.2 Anbefalinger for videreføring av Grønn framtid Innlandet	28
5.2.1 Mer oppfølging og rådgiving underveis og i ettertid	28
5.2.2 Utvikling av grønne markedssegmenter gjennom mer samarbeid	28
5.2.3 Bedre utnyttelse av det samlede regionale virkemiddelapparatet	29
5.2.4 Mer systematisk tilnærming til miljø- og klimaeffekter	29

1. Bakgrunn, formål og metode

Næringsfondet Grønn framtid ble etablert som følge av et politisk initiativ i Oppland fylkeskommune. Fylkeskommunen har hatt et sterkt fokus på klima og miljø, med en målsetting om at fylket skal være klimanøytralt innen 2025. Satsingen gjennomføres i samarbeid med Innovasjon Norge Innlandet, og de overordnede politiske målene for ordningen er:

- Oppland skal være klimanøytralt innen 2025
- Økt grønn og bærekraftig verdiskaping basert på Opplands naturgitte fortrinn
- En bærekraftig velferd og lokal trivsel

01.01.2020 ble Oppland fylkeskommune slått sammen med Hedmark til Innlandet fylkeskommune. Ordningen er derfor administrert av Innlandet fylkeskommune, men den er fremdeles rettet mot det som tidligere var Oppland. Tilskuddsmottakere for 2020 og 2021 befinner seg derfor kun innenfor det som tidligere var Oppland. Innlandet fylkeskommune har allerede besluttet å videreføre Grønn framtid, og ordning skal framover dekke hele Innlandet.

1.1 Formålet med sluttevalueringen av Grønn framtid

Oxford Research har allerede utarbeidet tre rapporter fra følgeevalueringene (mai 2018, april 2019, mars 2021) som hadde som formål å følge programmets utvikling og måloppnåelse. Denne sluttevalueringen bygger på disse samt nye kvalitative og kvantitative data for å gi et mest mulig helhetlig bilde av hva som er programmets samlede resultater og effekter på sikt.

Sluttevalueringen bidrar således til å kaste lys over i hvilken grad man har klart å nå målene for Grønn framtid. I tillegg belyser den også satsingens kostnadseffektivitet og presenter forslag til forbedring og videreutvikling av programmet. Sluttevalueringen har også et bredere perspektiv. Den bidrar til mer generell kunnskapsutvikling og potensielle forbedringsmomenter som fremtidige programmer i regi av fylkeskommuner kan ta inn over seg.

1.2 Metode og datainnsamling

Det er benyttet flere ulike datakilder i sluttevalueringen. Vi har gjennomført en grundig dokumentgjennomgang. Dernest er det innhentet data gjennom survey til samtlige tilsagnsmottakere, gjennomført intervjuer og casestudier. De ulike datakildene er med på å utfylle hverandre, og gir samlet et godt grunnlag for å belyse evalueringens problemstillinger på en god utfyllende måte.

1.2.1 Dokumentstudie

Evaluatør har gjennomgått følgende dokumenter som del av arbeidet med sluttevalueringen;

- Følgeevalueringene gjennomført av Oxford Research i 2018, 2019, 2021
- Statusrapportene for 2017, 2019, 2020
- Programbeskrivelsen for satsingen Grønn framtid
- Saksdokumenter fra behandlingen av programmet i fylkesutvalget

- Diverse nyhetssaker fra Innlandet fylkeskommunes nettside og lokalavisen GD
- Referater fra møter i programstyret
- Utlysningstekst for 2017, 2020, 2021

1.2.2 Intervjuer

Det har også blitt gjennomført intervjuer med personer som har vært sentrale i utformingen og gjennomføringen av Grønn Framtid. I tabellen under gis det en nærmere oversikt over hvilke intervjuer som er gjennomført i forbindelse med sluttrapporten.

Tabell 1: Oversikt over informanter

Navn	Institusjon og rolle
Torunn H. Kornstad	Prosjektleder (vikar)
Randi Skaaraaen	Prosjektleder
Torunn Linneberg	Innovasjon Norge
Anne M. Sveipe	Rådgiver, IFK regional utvikling
Erik Hagen	Seksjonssjef, IFK Program og tjenesteutvikling
Even Aleksander Hagen	Fylkesordfører
Martin Stok	Inkubatorleder, Skåppå AS.
Kilde: Oxford Research AS	

1.2.3 Spørreundersøkelse blant tilsagnsmottakerne

For å få en oversikt over de samlede resultater og effekter Grønn framtid har ført til, ble det sendt ut en spørreundersøkelse til samtlige mottakerne i alle tilsagnsrundene. Totalt mottok 143 unike virksomheter undersøkelsen. Av disse var det 27 som det ikke var mulig å nå på grunn av ulike feil med epostadressen, noe som gir en reell populasjon på 116 virksomheter. Til sammen fikk vi inn svar fra 85 av disse, noe som gir en svarprosent på 73 prosent.

Vi vurderer dette som en svært god svarprosent. Vi har også testet om det er noen systematiske forskjeller mellom de som har svart og de som ikke har gjort det ut fra bakgrunnsvariabler som innvilget beløp, bedriftsstørrelse og geografisk beliggenhet. Vi finner ingen slike forskjeller, noe som betyr at de som har svart er representative for populasjonen.

1.2.4 Casestudie

Vi har også gjennomført en casestudie av fire tilsagnsmottakere og deres prosjekter for å få dypere innsikt i hva som har kommet ut av dem. Prosjektene ble valgt ut av evaluator basert på en ønsket bredde i størrelsen og bruken av tilsagn. Tilsagnsmottakerne er intervjuet, og evaluator har også gjennomgått søknad og sluttrapport. Følgende informanter inngår i casestudien:

- Piltingsrud gård
- Fossekall AS
- Energigården AS
- Avisomo

1.3 Funn fra de tidligere følgeevalueringene

Som nevnt over har det allerede blitt utarbeidet tre rapporter fra følgeevalueringsarbeidet; en i 2018, en i 2019, og en i 2021. I dette delkapittelet gir vi en kort oversikt over sentrale funn og anbefalinger fra hver av dem.

1.3.1 Funn fra 2018-rapporten

I evalueringsrapporten trekkes det fram at programmet benytter en arbeidsform der man kombinerer et enkelt søknadsskjema (lav terskel) og en prosessuell oppfølging av søknader som vurderes aktuelle for tilsagn. Dermed kreves det liten innsats fra søkere for å komme over den første terskelen og få sin søknad vurdert. For å få innvilget støtte kreves imidlertid noe utdyping av prosjektplanen, i dialog med fylkeskommunen og Innovasjon Norge, og eventuelt med bistand fra regionale utviklingsmiljøer. Oxford Research vurderer arbeidsformen som hensiktsmessig, ettersom den tilrettelegger for et godt søknadstilfang og samtidig innebærer god kvalitetssikring og -heving av søknader. Arbeidsformen er ressurskrevende, men gir resultater i form av kvalitetsforbedring og muligheten til å henvise søkere til andre virkemiddelordninger.

I rapporten understrekes det at programmet ser ut til å ha en formålstjenlig organisering, sett bort fra noe manglende saksbehandlerkapasitet andre halvår 2017. Særlig synes samarbeidet mellom fylkeskommunen og Innovasjon Norge på prosjektvurderingsnivå, med programleder for Grønn framtid og en rådgiver fra Innovasjon Norge, å ha medført god og komplementær kompetanse i implementeringen av programmet. Programstyret har gitt styringssignaler og har foretatt prinsipielle avklaringer underveis.

I evalueringsrapporten ble det identifisert følgende forhold som anbefales adressert av programeier:

- Programmets innretning i form av støtte til idéutviklingsprosjekter betyr at klimaeffekter først kan dokumenteres på noe sikt. Dette kan innebære en kommunikasjonsmessig utfordring som fylkeskommunen bør være oppmerksom på.
- Programmet kan synes å ligge noe på etterskudd når det gjelder å få omsatt 50 millioner kroner til gode utviklingsprosjekter innen programavslutning i februar 2020. Det bør tas strategiske grep for å sikre nødvendig fremdrift i tilskuddsforvaltningen.
- Anvendelse av regelverket for bagatellmessig støtte innebærer begrensninger i disponeringen av fondet. Programeier bør derfor vurdere å melde ordningen inn under gruppeunntakene i statsstøtteregelverket.
- Kort saksbehandlingstid er ønskelig ettersom det bidrar til å opprettholde fremdrift og entusiasme blant søkere. Det bør derfor innføres løpende opptak av søknader.

1.3.2 Funn fra 2019-rapporten

2019-rapporten viser at flest tilsagn og størst samlet tilsagnsbeløp er gitt til bedrifter og etablerere i Gjøvikregionen og Lillehammer-regionen, mens færrest tilsagn og minst samlet tilsagnsbeløp er gitt til Valdres, Midt-Gudbrandsdalen og Nord-Gudbrandsdalen. Blant tilsagnsmottakerne i søknadsrunde 1-6 har 62 % ikke et kundeforhold til Innovasjon Norge. Grønn framtid har dermed en betydelig mobiliserende effekt, ved at den når bedrifter som tidligere ikke har vært aktive brukere av virkemiddelapparatet. Et flertall av prosjektene støttet av Grønn framtid er av en type som Innovasjon Norge ikke kunne gitt støtte til, og i slike tilfeller utfyller Grønn framtid virkemiddelporteføljen til Innovasjon Norge.

Evalueringen trekker fram at en utfordring i samspillet mellom Innovasjon Norge og Grønn framtid er knyttet til midler til produktutvikling. Her bør det sikres en klar arbeidsdeling, og Grønn framtid bør ikke finansiere prosjekter som kan finansieres av Innovasjon Norges ordinære virkemiddeltilbud. En innmelding av programmet under gruppeunntakene i statsstøttereguleringen kan utvide programmets handlingsrom, hvilket Oxford Research vurderer som positivt, så lenge programmet ikke beveger seg inn på Innovasjon Norges domene. Evalueringen påpeker imidlertid at Grønn framtid til dels utfyller Innovasjon Norges tilbud, og til dels overlapper tilbudet. I prosjektporteføljen til Grønn framtid er det fire søknadsmottakere som har fått støtte fra Innovasjon Norge til å videreutvikle forretningsidéen. I disse tilfellene er det et direkte samspill mellom Grønn framtid og Innovasjon Norge.

Tilsagnsmottakerne rapporterer om 36 nye arbeidsplasser (årsverk) som resultat av Grønn framtid så langt i programgjennomføringen. Oxford Research vurderer dette som et solid resultat, gitt omfanget av tildelte midler og tatt i betraktning at programmet har vært operativt i mindre enn to år. Resultatene må også bedømmes ut fra programmets innretning, med støtte i stor grad til tidligfaseprosjekter, som tilsier at resultater i hovedsak kan forventes på noe sikt. Innsatsaddisjonaliteten til programmet er svært høy, ved at prosjektene som er støttet i utstrakt grad ikke ville blitt gjennomført, eller ville blitt gjennomført i mindre skala eller på et senere tidspunkt, uten støtten fra programmet. Grønn framtid bidrar også svært positivt til tilsagnsmottakernes utviklingsevne, i form av kompetanse, nettverk og innovasjonsfokus, og til utvikling av bedriften. Tilsagnsmottakerne oppgir i tillegg at forretningsidéen som ble støttet av Grønn framtid i de aller fleste tilfellene er utviklet videre etter tilsagnet. Kun åtte prosent oppgir at forretningsidéen er lagt til side, og da kun midlertidig. Programmet har dessuten bidratt til økt bevissthet om grønn næringsutvikling.

Oxford Research påpeker at resultatene fra programsatsingen langt på vei er avhengig av prosjektene som tildeles midler, og at det derfor er viktig å sikre et godt tilfang av søknader. I mobiliseringsarbeidet kan ulike tilnæringer benyttes. I Grønn framtid er det allerede gjennomført en innovasjonsworkshop der bedrifter som har mottatt støtte er samlet for å motta praktisk og faglig bistand for å videreføre sin prosjektidé. Dette er et meget hensiktsmessig grep for å videreutvikle prosjekter som har gjennomført en idéutviklingsfase, enten videreføringen skjer med prosjektutviklingstilsgagn fra Grønn framtid eller med andre virkemidler. Veiledning og sparring med en kompetent rådgiver kan medvirke til videreutvikling av prosjektet, og dermed også til realisering av klimanøytral næringsutvikling.

Et annet mulig grep for å sikre godt søknadstilfang kan være å synliggjøre resultater fra programmet, og Oxford Research anbefaler at fylkeskommunen prioriterer dette. Gitt begrenset kapasitet i programorganisasjonen kan det være nødvendig å engasjere eksternt kompetanse for denne oppgaven. En slik synliggjøring kan også demonstrere programmets hensiktsmessighet overfor Fylkestinget, virkemiddelapparatet ute i regionene, etc. Grønn framtid bør også være del av regionale fremstøt fra Innovasjon Norge, Forregion og Regionalt forskningsfond.

1.3.3 Funn fra 2021-rapporten

Rapporten viser at næringslivet i Oppland generelt har vært positive til ordningen, særlig med tanke på lavterskel-tilnærmingen Grønn framtid har hatt. Søknadsprosessen ble ansett som brukervennlig, også for bedriftene med lite erfaring med virkemiddelapparatet for øvrig, og muligheten for hjelp fra innovasjonsinkubatorer eller fylkeskommunen var viktig for bedriftene.

Det tok tid å etablere kjennskap til ordningen blant bedriftene i Oppland. Det tette samarbeidet mellom fylkeskommunen, Innovasjon Norge og NHO var en viktig suksessfaktor for programmets relevans, og bør derfor videreføres ved fremtidige ordninger.

Spørreundersøkelsen og bedrifts-casene forsterker inntrykket av at støtten oppleves som svært viktig for prosjektgjennomføringen både med tanke på tidsomfang og størrelse. Surveyen viser også støtten har hatt en positiv betydning for bedriftenes utviklingsevne og innovasjonsadferd. Dette er mellom annet knyttet til kompetanseutvikling, økt fokus på utviklings- og endringsprosesser, økt fokus på utvikling og innovasjon og utvikling av samarbeid/ nettverk. Utviklingen av disse egenskapene er med på å styrke bedriftenes framtidige evne til å konkurrere i markedet, noe som igjen er direkte knyttet til bedriftenes vekst og lønnsomhet framover.

Oppfølgingen av søknadene og prosjektene fra mindre og mer uerfarne bedrifter kan ha stor betydning for suksess og erfaringsbygging. I løpet av Grønn framtid sin eksistens, har dette vært gjort i varierende grad. Her er det potensielt mer å hente i det resterende prosjektarbeidet, og hvis lignende ordninger skal gjennomføres ved senere tidspunkt så bør oppfølging og veiledning få et større fokus. Dette vil trolig bidra til å sikre at prosjektene lykkes i større grad, og det vil dermed kunne gi fylkeskommunens bedre uttelling per investerte krone.

2. Fondets innhold, fremdrift og arbeidsform

2.1 Formål, budsjett og innretting

Formålet med programmet Grønn framtid er å bidra til bærekraftig vekst og verdiskapning basert på Opplands kompetanse og naturgitte fortrinn. Programmet er en søkbar tilskuddsordning og retter seg mot enkeltpersoner og privat næringsliv innenfor alle bransjer. Satsingen skal ha hovedfokus på å gi resultater innen bærekraftig verdiskapning i form av nye arbeidsplasser, styrket kompetanse og økt konkurransekraft. Bruk av forskningsbasert kunnskap skal også være et viktig virkemiddel, og satsingen skal styrke omstillingskompetansen i privat næringsliv. Hovedmålene for programmet fremgår av tekstboksen under.

Hovedmålene for Grønn framtid

- Ekspansjon og knoppskyting i eksisterende virksomheter
- Nye produkter/tjenester og virksomheter som **ikke** gir økt klimaavtrykk
- Nye produkter og tjenester som utnytter restressurser og returstrømmer – sirkulær økonomi
- Optimalisering og økt bruk av regionale, nasjonale og internasjonale virkemidler for bærekraftig næringsutvikling

Programmets innretting og innhold fremgår av programbeskrivelsen. Der heter det at ordningen skal være lett tilgjengelig og fleksibel for brukerne. Terskelen for støtte skal være lav, og det kreves kun en enkel beskrivelse av prosjektet for å motta idéutviklingsmidler. På denne måten ønsker fylkeskommunen å mobilisere bedrifter og entreprenører som har interessante utviklingsidéer innen grønn næringsutvikling.

Ordningen er et supplement til øvrige virkemidler, og et mål med ordningen er at den skal føre til økt bruk av andre virkemidler for bærekraftig verdiskapning og/eller næringsutvikling. Videre skal ordningen stimulere til mer idéutvikling og innovasjon i både nye og eksisterende virksomheter.

Tilskuddsordningen består av tre hovedkomponenter:

1. Idéutviklingsmidler
2. Risikokapital for prosjektutvikling
3. Veiledning og kompetansepåfyll for å kvalifisere for virkemidler

Programbudsjettet er på til sammen 50 millioner kroner. Støtten fra programmet tildeles på grunnlag av regelverket om bagatellmessig støtte, som begrenser det totale støttebeløp en bedrift kan motta til 200 000 Euro over en periode på tre år.

De 50 millioner kronene er nå brukt opp, og Grønn framtid er videreført som en ordning som gjelder for hele Innlandet og med en noe annen innretning¹. Blant annet er maksimal søknadssum begrenset til 300 000 kroner.

¹ <https://innlandetfylke.no/tjenester/sok-tilskudd/gronn-framtid-innlandet.7069.aspx>

2.2 Søknadsprosess, mobilisering og selektering

Innen Grønn framtid er det mulig for enkeltpersoner og virksomheter å søke om²:

- Midler til idéutvikling, en lavterskelordning for nye og spennende idéer.
- Midler/risikokapital for prosjektutvikling med miljøgevinst og kommersielt potensial for de med mer konkrete idéer/prosjekter med høy grad av innovasjon
- Ekspansjon og knoppskyting i eksisterende virksomheter
- Nye produkter/tjenester og virksomheter som ikke gir økt klimaavtrykk
- Nye produkter og tjenester som utnytter restressurser og returstrømmer – sirkulærøkonomi
- Optimalisering og økt bruk av regionale, nasjonale og internasjonale virkemidler for bærekraftig næringsutvikling

Programsatsingen skal som hovedregel ikke gi støtte til investeringer og drift, eller til innkjøp av eksisterende teknologi (hylleware), såfremt denne ikke anvendes på en ny og innovativ måte. Videre støttes heller ikke prosjektsøknader fra rådgivings-/konsulentmiljøer og forskings- og utviklingsmiljøer (FoU), eller søknader fra virksomheter som er foretaksregistrert utenfor tidligere Oppland Fylke.

Det er 3-4 søknadsfrister for ordningen i året, og utlysningen skjer gjennom Regionalforvaltning.no, innlandetfylke.no og Facebook.

Selve tilskuddsmidlene er innrettet etter en todeling. Søknader til idéutvikling har en ramme på inntil 250 000,- kroner og det kan kun gis et tilskudd på utvikling av ideen. For midler til utvikling av prosjekter, er det ikke spesifisert en begrensning. For tilskudd til idéutvikling er det krav om 25 % egenkapital, som kan være penger eller arbeidstimer. Tilskudd til prosjektutvikling har krav om minimum 30 % egenkapital, hvorav minst halvparten skal være penger. 50 prosent av tilsagnet utbetales når aksept av vilkår er levert fylkeskommunen, mens resten utbetales når sluttrapport med godkjent regnskap er levert.

2.2.1 Mobilisering og selektering

Prosesen frem mot tilsagn omfatter både en skriftlig søknad og ideelt sett en oppfølgende dialog mellom søker og programmet. En rekke søkere har fått anledning til å presentere sin prosjektidé i et møte, enten fysisk eller per telefon, der prosjektleder og Innovasjon Norge har deltatt fra programmets side. Dialogen har gjerne medført justeringer og presiseringer av søknaden, og arbeidsformen i programmet har på denne måten bidratt til utbedring og kvalitetssikring av søknadene. Møtene har tilført prosjektlederen og rådgiveren fra Innovasjon Norge nødvendig informasjon for å fatte vedtak om eventuelt tilsagn. Som et resultat av dialogmøtene er flere søkere henvist til andre ordninger, som for eksempel markedsavklaringsstilskudd³, kommunale næringsfond og landbruksvirkemidler. De

² Det er noe andre kriterier for Grønn framtid Innlandet

³ Befinner seg hos Innovasjon Norge

involverte aktørene legger vekt på å ha god henvisningskompetanse, slik at søkere kan veiledes mot den virkemiddelordningen som er mest aktuell å benytte.

I vurderingen av hvilke søknader som skal gis tilsagn benyttes fire hovedkriterier:

- Innovasjonsgrad
- Miljø- og klimaeffekt
- Verdiskapingspotensial
- Sysselsetting

For hvert av disse kriteriene gis det en skår på henholdsvis 1,3 eller 5. Hva skåren har måttet ligge på for å få tilsagn har variert gjennom 2020. I de to første utlysingsrundene måtte skåren ligge på minimum 14 poeng for at et prosjekt skulle få støtte, mens dette ble justert ned til 12 poeng i den siste utlysingsrunden da 14 poeng ble vurdert til å være en for streng grense.

Grønn framtid har etablert et fungerende system med Innovasjon Norge og aktører i det ytre apparat for kvalitetssikring og forbedring av søknader. Samarbeidspartnere inkluderer Skåppå kunnskapspark, Valdres Næringshage, Gjøvikregionen Utvikling og Hadelandshagen. Det er mobilisert et stort antall søknader, og mange av søkerne er uten erfaring med virkemiddelapparatet og prosjektgjennomføring. En sentral utfordring i programmet er å balansere lavterskeltilnærmingen med god kvalitet på prosjektsøknadene som innvilges. Videre har vi inntrykk av at verdiskapings- og sysselsettingspotensial i prosjektene er prioritert relativt sett mye høyere enn potensial for miljø- og klimaeffekt. Dette er det gjort noe med i Grønn framtid Innlandet. I den videreførte ordningen er det nå et absolutt krav om at prosjektene skal ha en positiv effekt for klima og/eller miljø.

2.2.2 Administrative og strukturelle endringer fra 1.1. 2020

Fra 1.1. 2020 ble det iverksatt en del administrative og strukturelle endringene for å rasjonalisere, digitalisere og generelt «stramme opp» forvaltningspraksisen i ordningen:

- Søknader med støttebeløp under 500.000 ble delegert til administrasjonen (fagavdelingen næring og internasjonalt samarbeid), mens i søknader med større støttebeløp er fylkesutvalget vedtaksorgan.
- Det ble innførte digital søknad gjennom Regionalforvaltning.no
- Det ble innført digital rapportering gjennom Regionalforvaltning.no
- Det ble innført presentasjon av ordningens mål, beskrivelse av hvem som kan søke og ordningens vurderingskriterium på Regionalforvaltning.no.
- Det ble innført et scoreboard-system (se kapittel 3.1.1 for hvilke dimensjoner som inngår) for å sikre systematisk likebehandling av søkere og sikre at ordningen forvaltes effektivt og i samsvar med reglementet for økonomistyring i staten.

2.3 Organisering og videreføring

Tidligere Oppland fylkeskommune, og nå Innlandet fylkeskommune, er programeier for Grønn framtid, og gjennomfører satsingen i samarbeid med Innovasjon Norge Innlandet. Satsingen var i utgangspunktet organisert med en prosjektleder med hovedansvar for daglig oppfølging, altså en 100% stilling. Som følge av en langtids sykemelding ble prosjektlederansvaret for 2020 delt på to personer. I

2021 var dette delt på tre personer. Disse medarbeiderne hadde også andre oppgaver utover Grønn Framtid. Dette har skapt visse utfordringer når det gjelder kontinuiteten i arbeidet samt for oppfølgingen av søkerne. En følge av dette er at en ikke har fått jobbet like aktivt med bedriftene som opprinnelig tenkt, noe som kan ha innvirket negativt for den samlede måloppnåelsen og fundamentet som en har å jobbe videre med.

I tillegg til prosjektleder er det etablert et programstyre, som består av representanter fra Innovasjon Norge, NHO Innlandet og Innlandet fylkeskommune. Fylkeskommunen er representert ved næringssjef og fylkesordfører⁴, med sistnevnte som leder av programstyret. Styret skal ikke ha en rolle i vurderingen av søknader, men skal gi råd om innretningen av satsingen. Deltakelsen fra NHO kan fremme næringslivets behov og muligheter i programmet, mens Innovasjon Norge kan bidra til å sikre at programmet samspiller godt med etablerte virkemiddelordninger. Programstyret har regelmessige møter, og har foretatt prinsipielle avklaringer knyttet til ulike aspekter ved programmets innretning.

Fylkestinget vedtok 21. april 2021 å videreføre og utvide ordningen til å gjelde hele Innlandet. De satte av 12 millioner kroner til dette i justert budsjett for 2021, i tillegg til at 1,2 millioner kroner fra prosjekter som ikke hadde blitt gjennomført i Grønn Framtid Oppland ble overført. Grønn Framtid Innlandet ble deretter formelt opprettet av Fylkesutvalget i september 2021. Den nye ordningen har løpende søknadsfrist, mens kriteriene for å bli vurdert er sammenfallende med de i Grønn Framtid Oppland. I de politiske innstillingsdokumentene er det lagt vekt på de positive aspektene ved Grønn Framtid Oppland, og dette var begrunnelsen for å utvide ordningen til hele Innlandet.

2.4 Prosjektporteføljen

I tabellen under vises det hvor mange tilsagn som ble gitt i årene 2017-2021 samt den samlede pengesummen per år og gjennomsnittlig støtte per prosjekt. Som det framgår av tabellen ble det bevilget mest penger i 2018, mens de i andre årene var relativt likt. Den gjennomsnittlige støtten per prosjekt var høyest i 2017 (399 239 kr) og 2019 (351 007 kr), mens den lå på 277 919 kr per prosjekt i 2018, 240 674 kr per prosjekt i 2020 og på 280 617 kr per prosjekt i 2021.

Tabell 2: Oversikt over tildelinger og støtte fra Grønn framtid i årene 2018-2021.

Tildelingsrunde	2017	2018	2019	2020	2021
Antall tilsagn	17	52	24	35	30
Sum støtte	6 787 055 kr	14 551 798 kr	8 424 165 kr	8 423 574 kr	8 418 500 kr
Støtte per prosjekt	399 239 kr	277 919 kr	351 007 kr	240 674 kr	280 617 kr
Kilde: Oppland fylkeskommune					

⁴ For Grønn framtid Innlandet er det leder av Hovedutvalg for næring som leder programstyret

3. Hva har støtten ført til - eksempler fra fire bedrifter

Som en del av evalueringen har vi gått i dybden på hva støtten fra Grønn framtid har ført til hos fire utvalgte bedrifter; Piltingsrud Gård AS, Fossekall AS, Energigården AS og Avisomo AS. Casene gir både innsikt i hvor avgjørende støtten har vært for prosjektgjennomføringen, belyser hvordan bedriftene har oppfattet Grønn framtid og oppfølgingen fra fylkeskommunen samt kaster lys over hvilke økonomiske og miljømessige resultater prosjektene har ført til så langt og hva de kan bidra med på sikt.

3.1 Piltingsrud Gård AS

Piltingsrud gård er en skogsgård på om lag 18 tusen mål. Gården drives i dag av Rasmus Piltingsrud og Siri Ødegaard. Historisk var det skogsdrift man levde av på gården. I dag driver Piltingsrud primært med kjøttproduksjon basert på gårdens gode gressressurser samt Piltingsrud gardshotell som huser 20 sengeplasser og arrangementer som bryllup og konferanser. I 2015 startet Piltingsrud med produksjon av angusfe. Dyrene blir kun foret med gress, noe som gir en god kjøttkvalitet samt høye verdier av omega 3. Samtidig gir dette lengre oppforingstid, noe som øker prisen på kjøttet. Piltingsrud solgte det første kjøttet i 2018, og satset på restaurant- og HORECA-markedet.

Satsingen på grasforing var relativt nytt i Norge. Dette medførte en del skepsis fra veilednings- og tilsynsapparatet i starten, noe som ble opplevd som utfordrende. Ideutviklingsstøtten fra Grønn framtid har derfor vært svært sentral for utviklingen av angusfe-produksjonen, og man hadde ikke klart seg ute den. Støtten har hjulpet Piltingsrud med å komme i en inntektsstrøm, noe som er en lang prosess ettersom verdiene ved kjøttproduksjon ofte knyttes mot høye salgskostnader og verdier som er knyttet mot fryselaagene. Da behovet for kjøttet sank i restaurantmarkedet som en konsekvens av koronakrisen omstilte Piltingsrud seg mot det private markedet og begynte å satse på å selge hele dyret. Kvalitetene ved kjøttet tiltrekker seg kundegrupper som er matinteresserte samt de som er villige til å betale ekstra for sunnere kjøtt. I 2020 solgte de 13 tonn kjøtt til det private markedet og regner med en omsetning på 20 tonn i år.

«Det at Grønn framtid har troen på det vi gjør- det føles som en klapp på skuldra».

Piltingsrud har fått innvilget ideutviklingsmidler fra grønn framtid i to runder, og har opplevd både søknadsprosessen og rådgivningen som god og nyttig. Det andre prosjektet de fikk støtte om handlet om å iverksette regenerative metoder for å sikre regenerativt bærekraftig jordbruk gjennom grasforing. Piltingsrud har lagt om til økologisk drift gjennom grønngjødsling og økologiske supplementer fremfor kunstgjødsling.

«Vi hadde en veldig nyttig runde med en saksbehandler fra Grønn Framtid etter innsendt søknad. Det omhandlet å få «kna den». Det ga oss noen perspektiver som vi tok med oss videre».

«Regenerativ metode en symbiose som skjer i jorda. Vi har hatt bedre avling enn noen gang før, hvis alle hadde drivet regenerativt hadde klimakrisen vært løst fordi det binder så mye karbon».

Piltingsrud har også fått vekstfinansiering fra Innovasjon Norge, og samlet har støtten fra Grønn framtid og Innovasjon Norge ført til fremvekst av fem arbeidsplasser, samt planer om videreutvikling gjennom utbygging av anlegg og flere sysselsatte. For den videre utviklingen av bedriften er det også viktig av å få med finansinstitusjoner i samarbeidet om utvikling og innretning fremtidige virkemidler.

«Det er veldig viktig å ha med seg en bank som har troen på prosjektet, som både er risikovillig samt villige til å stille kapital til rådighet.»

3.2 Fossekall AS

Fossekall AS er et konsulentfirma som innretter seg mot norske bedrifter i alle bransjer. Bedriften har størst innslagsfelt i Innlandet og dernest i Østlandet. Fossekall driver rådgivning med mål om å bidra til vekst og utvikling i bedriftene gjennom kunnskapsutvikling i bedrifter, oversikt over behov og trender i næringslivet. Fossekall bistår blant annet med en operatør-rolle ved en rekke av FRAM-programmer og bedriftsnettverk finansiert av Innovasjon Norge.

Fossekall fikk støtte fra Grønn framtid til et hovedprosjekt som omhandler å synliggjøre bærekraft ovenfor bedrifter ved å vise hvor bærekraftige de er samt hvordan bærekraft kan gjøres til et konkurransefortrinn. Bedriften var helt avhengig av støtten for å realisere prosjektet, og de er per i dag i piloteringsfasen av et webbasert styringsverktøy som ble utviklet gjennom det. Fossekall har opplevd stor interesse for og stort engasjement ulike bedrifter knyttet til løsningen. Det ligger et stort potensial både miljømessig og verdiskapingsmessig dersom man lykkes å få et stort antall bedrifter til å ta i bruk verktøyet. Det er gjort mye i utviklingsfasen for å gjøre verktøyet brukervennlig, men det gjenstår å komme fram til en endelig forretningsmodell. Bedriften har flere alternativer som de jobber med for å nå ut i markedet på en god måte.

«Det er mange bedrifter i Innlandet som besitter ressurser i form av restråstoffer, men som mangler kompetansen og ressursene til å iverksette prosjektene. Vi kan bistå som tilkoblingspunkter og rådgivere mellom to bedrifter og slik bidra til verdiskapning gjennom å bidra til gjennomføringskraft og tillit mellom bedriftene».

Fossekall opplevde søknadsprosessen til Grønn framtid som hensiktsmessig, men påpeker enkelte potensielle risikofaktorer. Grønn framtid krever svært bred kompetanse fra saksbehandlerne ettersom Grønn framtid har et bredt tematisk og bransjemessig spekter. Dette er utfordrende å håndtere.

«Det er klart at hver saksbehandler ikke kan være kjent ved alle de ulike tematikkene som vil inngå i en slik ordning, men det kan gjøre det mer utfordrende å fremstille mer omfattende prosjekter.»

Fossefall påpeker også at det kunne ha vært hensiktsmessig med flere møter mellom søker og søknadsbehandler helt i starten av prosjektet for å avklare ulike momenter og muligheter tidlig, samt eventuell videreføring eller rådgivning mot andre støtteordninger.

Generelt er Fossefall svært fornøyd med ordningen slik den har fungert. Samtidig påpeker de usikkerhet knyttet til den fremtidige innretningen av ordningen. Ordningen slik den var komplementerte eksisterende ordninger blant annet ved å representere muligheter for overgangen mellom ide- og prosjektutviklingsmidler, samt at ordningen har bidratt til å støtte ideer som ellers ikke ville fått støtte, herunder ordninger som utelukker prosjekter i sentrale strøk. Fossefall understreker at Grønn framtid bør være tydelige på alternative løsninger for prosjektutvikling via andre ordninger samt videreføring av de ideutviklingsprosjektene som får midler for å ivareta de gode effektene som ordningen har hatt.

«Jeg har vært i dialog med bedrifter som ikke kan motta støtte fra Innovasjon Norge selv om de har gode grønne ideer ettersom de befinner seg i sentrale strøk hvor kravet om innovasjonshøyde er svært høyt. Her er ordninger som Grønn framtid helt avgjørende»

3.3 Energigården AS

Energigården AS ble etablert i 1991 er en rådgiver for fornybar energi i mellomstor skala, herunder mindre bedrifter og gardsbruk. I 30 år har de bistått med rådgivning og prosjekter som omhandler det å finne fornybare energikilder, herunder særlig kombinasjonen av bio- og solenergi. Energigården driver kurs og undervisning mot næringslivet og skoler. De er også involvert i selvinitierte prosjekter eller som samarbeidspartner med andre institusjoner.

Energigården ble oppmerksom på mulighetene som ligger i Grønn framtid gjennom media samt kontakt med politikere. Ordningen dekket et behov som ikke ble dekket av andre i virkemiddelapparatet, særlig med tanke på å kunne se bredere på grønne prosjekter. Energigården mottok støtte til to prosjekter. Det første omhandlet utarbeidelsen av energi- og klimaplaner for 12 gårder. Prosjektet tok i bruk en energi og klimakalkulator og utarbeidet en metodikk for å utvikle planer for hvordan gårdene kunne redusere sitt klimautslipp, samt hva som var teknisk, økologisk og praktisk mulig å få til. Modellene som ble utviklet har blitt tatt i bruk av ulike landbruksaktører og har skapt stort engasjement både under og i etterkant av prosjektet. Dette innebærer at det fortsatt er mer å hente gjennom prosjektet. Dette er både knyttet til økte inntekter for Energigården samt miljøgevinster og økt verdiskaping for de virksomhetene som tar løsningene i bruk.

«Vi følte at det var en fin oppbakking fra prosjektledelsen i grønn framtid den gangen i Oppland fylkeskommune.»

Energigården poengterer at rapporteringsopplegget for Grønn framtid er vanskelig å manøvrere og er komplisert i henhold til rammen på prosjektene. Energigården oppgir å ha opplevd varierende rådgivning og saksbehandling ved de ulike søknadene. Ved den første søknaden opplevde han saksbehandlere som svært dyktige, og prosjektet fikk god oppfølging og rask saksbehandling. Ved de to andre søknadsprosessene ble kvaliteten opplevd som redusert. Energigården påpeker at det ligger en risiko i at valget om å fjerne prosjektutviklingsmidlene kan medføre at flere prosjekter ender opp som en kasteball mellom ulike aktører i virkemiddelapparatet.

Samlet sett poengterer Energigården at Grønn framtid både har klart å bidra til gode økonomiske effekter samt positive miljømessige bidrag.

«Det er mange gode eksempler på at man har klart å bidra til begge deler. I det store og det hele tror jeg den grønne profilen i grønn framtid er ivaretatt»

3.4 Avisomo AS

Avisomo As er en oppstartsbedrift etablert av to gründere som i løpet av 4 år har vokst til å bli en totalleverandør for planlegging og installering av moduler til plantefabrikker for innendørs dyrkning. Modulene omhandler ulike kontrollsystemer for automatisering av de faktorer og prosesser som avgjør plantevekst, som lys og jordforhold. Avisomo er spesialisert innen automatisering av driftsoppgaver. Bedriften startet som en bachelor- og deretter masteroppgave som omhandlet å blande gjødsel gjennom en batteridrevet tank.

Avisomo forklarer at det per i dag er slik at rundt 70% av salaten og urtene vi spiser i Norge er importert fra utlandet. Dette medfører CO₂ utslipp knyttet til transport av varene samt at vi ikke er selvforsynt med varene. I tillegg medfører teknologien at bønder kan produsere mer gjennom å anvende teknologien, noe som bidrar til sysselsettings- og omsetningsvekst.

«Når det kommer direkte til CO₂ regnskap så er vår løsning mye mer miljøvennlig enn veksthus om vinteren, og like CO₂-vennlige om sommeren.»

Avisomo har nå har 4 ansatte på heltid. Teknologien til selskapet har også medført økt sysselsetting i bedriftene som kjøper den. Hos en av kundene ble det for eksempel skapt 10 nye arbeidsplasser.

Prosjektet Avisomo har fått støtte ble koblet opp mot Grønn framtid da gründerne sonderte hvor de kunne henvende seg i virkemiddelapparatet for å få kapital til ideen. De ble opplyst om Grønn framtid gjennom inkubatoren Total Innovation, og har i dag begynt å koble seg opp mot Siva og Innovasjon Norge. Bedriften forteller at Grønn framtid var helt sentral for denne utviklingen. Per i dag er de i kontakt med både Siva og Innovasjon Norge og sitter igjen med et inntrykk av at det er et tett samarbeid mellom aktørene i virkemiddelapparatet. Avisomo har både mottatt tilskudd og oppstartslån fra Innovasjon Norge, samt fått godkjent et Skattefunn-prosjekt.

«Uten Grønn Framtid hadde vi ikke vært der vi er i dag, da måtte vi eventuelt ha solgt mer av firmaet til investorer, og vi hadde ikke kommet like langt».

Avisomo mottok først ideutviklingsmidler og deretter prosjektutviklingsmidler. Disse prosjektene dannet grunnlaget for dagens produkter og har vært svært viktig for utviklingen av Avisomo. Prosjektutviklingsmidlene ga mulighet for å teste ut prototyper som resulterte i identifiseringen av et konsept som skilte seg ut, og virksomheten har fått svært gode tilbakemeldinger av bønder rundt konseptet.

Når det gjelder rådgivning og saksbehandling, påpeker Avisomo at det er et visst rom for forbedring. Det har ofte vært nye saksbehandlere å forholde seg til, samt mye frem og tilbake i kommunikasjonen mellom dem. Det vil være ønskelig med mer oppfølging og bedre kommunikasjon. Oppfølgingen var bedre ved den første søknaden, men de to siste årene har bedriftene opplevd å ha snakket med flere ulike personer om prosjektet og hvor kjennskap og kompetanse rundt Grønn framtid og prosjektet har variert.

Per i dag har Avisomo kommet i kontakt med investorer for pilotanlegg takket være utviklingen. Det arbeides også med å få på plass en vesentlig produksjonsrigg for å klare å starte produksjonen neste sommer. Hva som skjer med markedsmottakelsen etter dette vil være avgjørende både for den økonomiske utviklingen i Avisomo samt hvordan produktene vil bidra både miljømessig og verdiskapingsmessig i andre bedrifter.

Samlet framhever Avisomo at de er svært fornøyde med ordningen Grønn framtid.

«Støtten fra Grønn Framtid gjorde at vi fikk bevist og testet hypotesene vi hadde og prøvd dem ut, det var utrolig hjelpsomt».

3.5 Sentrale fellestrekk

For alle de fire tilsagnsmottakerne har tilsagnet fra Grønn framtid har vært viktig for at ideen har kunnet blitt videreutviklet. Informantene forteller at ideen enten ikke hadde blitt gjennomført i det hele tatt eller at den hadde blitt gjennomført i mindre skala eller basert på andre og mindre innovative løsninger uten støtten fra Grønn framtid. I tillegg blir betydningen av at prosjektet har vært gjennom en prosess som Grønn framtid, og det at en innvilget søknad viser at andre har tro på at prosjektet er levedyktig, trukket frem som viktig.

Prosjektene er viktig for den økonomiske utviklingen i bedriftene som får støtte, og de bidrar også til å realisere miljøgevinster. Hva som blir den endelige samfunnsmessige avkastningen av prosjektene, avhenger først og fremst av hvordan de nye innovasjonene blir tatt imot og spredt i markedet. Flere av innovasjonene kan både gi vesentlige miljø- og klimagevinster samt økt i verdiskaping for de bedriftene som tar dem i bruk. Det blir sentralt for virkemiddelapparatet å legge til rette for å realisere disse mulighetene. Dette krever et godt samspill og en god samlet koordinering. Vi kommer nærmere tilbake til dette i kapittel 5.

Søknadsprosessen oppfattes jevnt over som grei og enkel av bedriftene. Det er imidlertid et potensial for bedre rådgiving underveis og i ettertid. Gjennom mer aktiv rådgiving vil en både kunne få mer ut av selve prosjektene, men en vil også kunne gi bedre informasjon om hvilke muligheter som ligger for å ta prosjektene videre i det bedriftsrettede virkemiddelapparatet. Dette vil være viktig for å få mest mulig igjen for de ressursene som brukes på Grønn framtid.

4. Resultater og effekter blant tilsagnsmottakerne

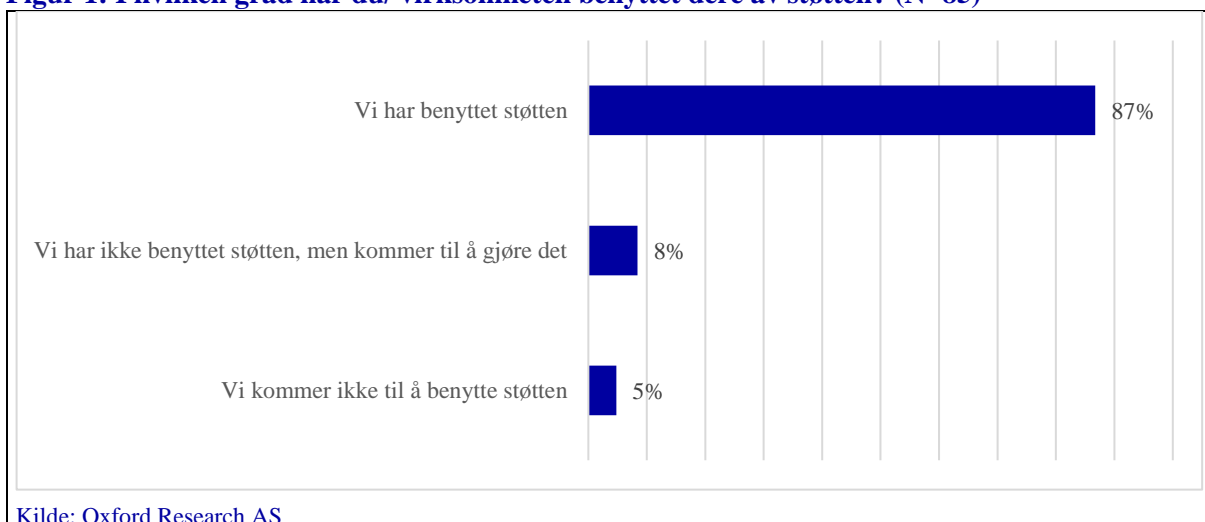
For å belyse hvilke resultater og effekter som er blitt oppnådd gjennom Grønn framtid, er det gjennomført en spørreundersøkelse blant samtlige tilsagnsmottakerne. I dette kapittelet ser vi nærmere på:

- Om støtten fra Grønn framtid har blitt benyttet
- Prosjektgjennomføring og hvor avgjørende støtten har vært for gjennomføring (addisjonalitet)
- Prosjektene bidrag til kompetanse- og markedsutvikling
- Prosjektene bidrag til endret innovasjonsatferd og innovasjon
- Prosjektene økonomiske betydning
- Prosjektene bidrag til skaping av nye og sikring av eksisterende arbeidsplasser
- Prosjektene bidrag til miljø- og klimaeffekter
- Hva som har skjedd med forretningsidéen som ble støttet av Grønn framtid etter prosjektavslutning
- Hvordan støttemottakerne oppfatter brukervennligheten og oppfølgingen

4.1 Benyttelse av støtten

Som det framgår av figuren under er det kun 5 prosent av virksomhetene som ikke har benyttet seg av støtten fra Grønn framtid. De aller fleste (87 prosent) har benyttet støtten, mens 8 prosent kommer til å anvende den. Dette tyder på at prosjektene har vært godt forankret i virksomhetene.

Figur 1: I hvilken grad har du/ virksomheten benyttet dere av støtten? (N=85)

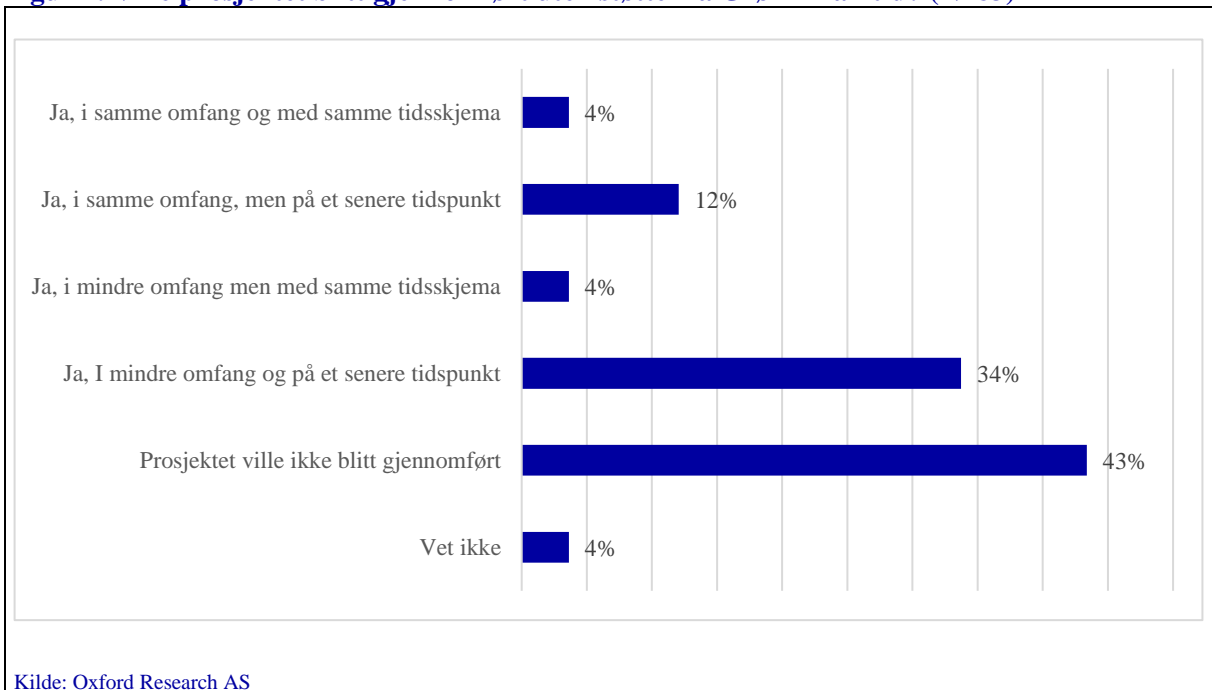

4.2 Addisjonalitet og prosjektgjennomføring

For at rasjonale for Grønn framtid skal være til stede, må en kunne påvise at prosjektene utløser aktiviteter som man ikke ville ha vært i stand til å realisere på egenhånd. I spørreundersøkelsen ble det undersøkt om prosjektene ville blitt realisert uten støtten (figur 2). Resultatene viser at prosjektene i

stor grad er avhengige av støtten. 43 prosent påpeker at prosjektet ikke ville blitt gjennomført uten støtten, mens 34 prosent svarer at prosjektet ville vært gjennomført i mindre i omfang og på et senere tidspunkt. Innsatsaddisjonalitet for Grønn framtid kan dermed betegnes som svært høy, og den ligger noe over hva som gjør seg gjeldende i de tre siste kundeeffektundersøkelsene for Innovasjon Norge (66-74 prosent).

Figur 2: Ville prosjektet blitt gjennomført uten støtte fra Grønn framtid? (N=83)

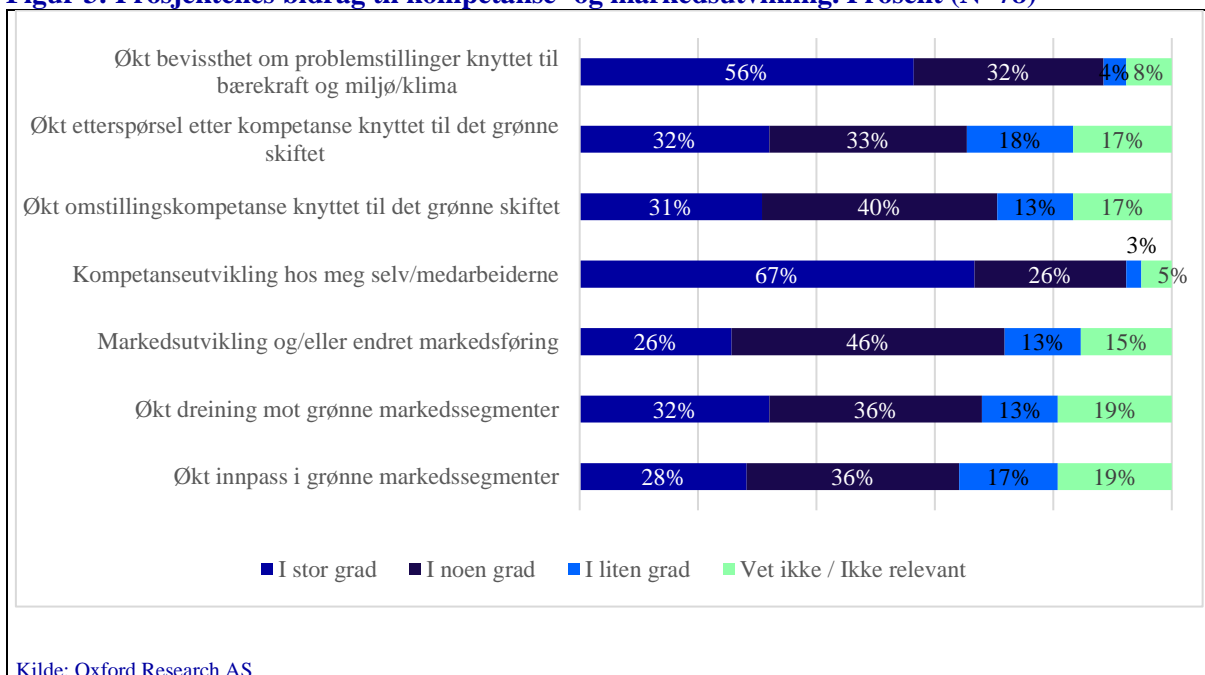
4.3 Kompetanse- og markedsutvikling

En viktig forutsetning for å få til mer grønn næringsutvikling er kompetanse- og markedsutvikling i bedriftene. Som en del av spørreundersøkelsen ble virksomhetene spurt om i hvilken grad tilsagnet fra Grønn framtid har bidratt til utvikling av kompetanse og grønn markedsutvikling (figur 3). Det gjennomgående bildet er at støtten har hatt en positiv betydning. Ser man på de enkelte dimensjonene, har prosjektene hatt aller størst betydning for kompetanseutvikling for lederen og medarbeiderne i bedriften (67 prosent i stor grad) og for økt bevissthet om problemstillinger knyttet til det grønne skiftet (56 prosent i stor grad). Det sistnevnte er særlig positivt gitt målsetningene for Grønn framtid om å bidra til en dreining mot det grønne skiftet i regionen. Hovedgrunnen til det er at gir grunnlag for mer varige adferdsendringer som vil være med på å forsterke nytten av programmet og andre tilsvarende virkemidler.

Prosjektene har også hatt betydning for grønn markedsutvikling, men i og med at dette er snakk om mer langsiktige prosesser ligger skåren på de ulike dimensjonene en del lavere her. 32 prosent av prosjektene har i stor grad ført til økt dreining mot grønne markedssegmenter og 28 prosent til økt innpass i grønne markedssegmenter. Dersom en også inkluderer «i noen grad» her, ligger tallene på henholdsvis 68 og 64 prosent. Det vil være ønskelig at fylkeskommunen, Innovasjon Norge og de øvrige aktørene i det regionale virkemiddelapparatet sammen utnytter eksisterende og eventuelt nye

arenaer/møteplasser for å diskutere hvordan man kan jobbe og anvende de virkemidlene som finnes for å ytterligere dreie bedriftene inn på og få innpass i grønne markedssegmenter.

Figur 3: Prosjektene bidrag til kompetanse- og markedsutvikling. Prosent (N=78)

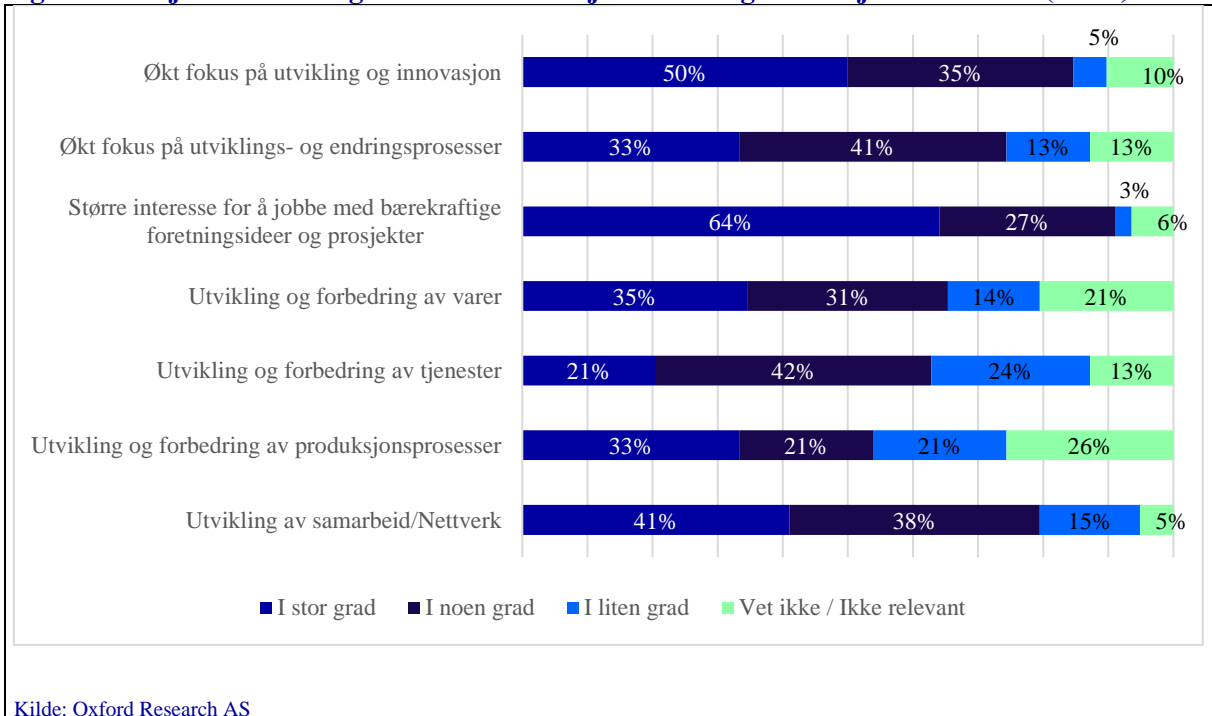

4.4 Innovasjonsatferd og innovasjon

Dersom man både kan få bedriftene til å bli mer opptatt av utvikling og innovasjon samt å realisere faktiske innovasjoner, vil det være gunstig for dere framtidige konkurransekraft. Vi har spurt bedriftene om i hvilken grad prosjektet finansiert gjennom Grønn framtid har endret deres innovasjonsadferd og ført til konkrete innovasjoner (figur 4). Som det framgår av figuren under, har prosjektene i størst utstrekning endret innovasjonsatferden. Dette kommer konkret til uttrykk gjennom økt interesse for bærekraftige forretningsideer og prosjekter (64 prosent i stor grad), økt fokus på utvikling og innovasjon (50 prosent i noen grad) og utvikling av samarbeid og nettverk (41 prosent i stor grad). Gitt målsetningene til Grønn framtid, er det særlig positivt at prosjektene i så stor utstrekning har bidratt til å skape økt interesse for bærekraftige forretningsideer og prosjekter. Dette gir et styrket grunnlag for å utforske også andre grønne forretningsideer.

Det tar vanligvis lengre tid for økt kompetanse og endrede holder til utvikling og innovasjon slår ut i form av konkrete innovasjoner, og dette er også tilfellet her. 35 prosent av prosjektene har i stor grad ført utvikling og forbedring av varer, mens det tilsvarende tallet for utvikling av produksjonsprosesser og nye tjenester ligger på henholdsvis 33 og 21 prosent. Dersom man også inkluderer «i noe grad», ligger de ulike innovasjonsbidragene i intervallet fra 55 til 66 prosent. Oxford Research vurderer dette til å være et godt resultat gitt programmets innretning og den begrensede tilsagnsstørrelsen per prosjekt.

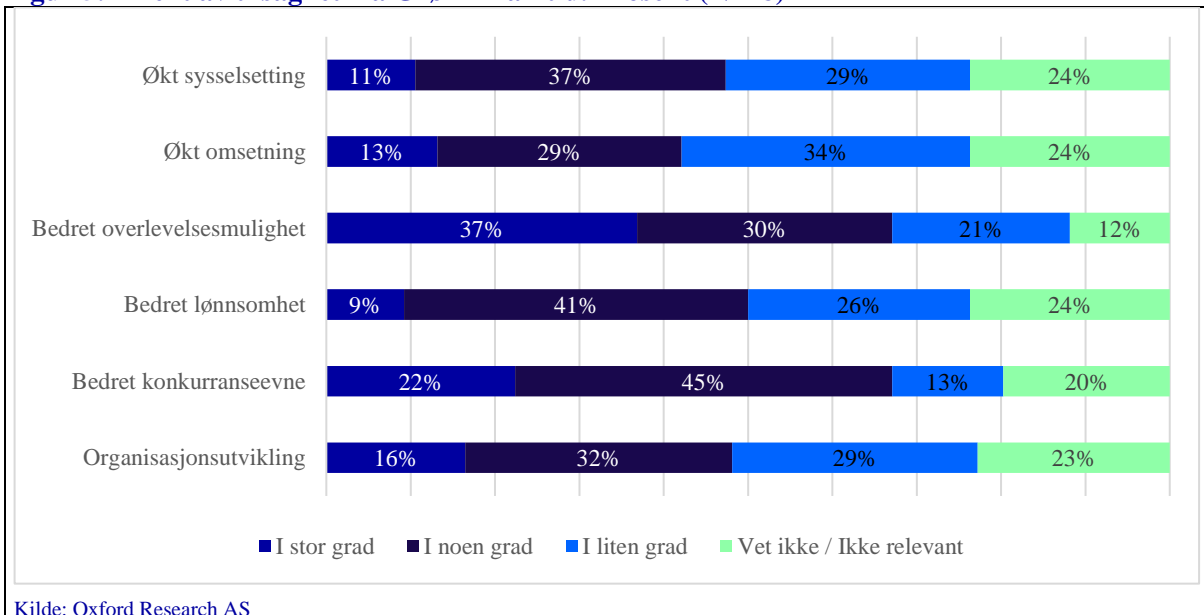
Figur 4: Prosjektene bidrag til endret innovasjonsatferd og innovasjoner. Prosent (N=78)

4.5 Prosjektene økonomiske betydning

Kompetanseutvikling, endret innovasjonsatferd og realisering av konkrete innovasjoner er ikke hovedmålsetninger i seg selv, men primært virkemidler for å skape bedre økonomiske resultater på sikt. Gjennom spørreundersøkelsen har vi spurt bedriftene om effekten av prosjektene for en del sentrale økonomiske parametere. Resultatene viser at prosjektene i størst grad har bidratt til å gi bedriftene bedret overlevelsesmulighet (67 prosent i stor eller noen grad) og forbedret konkurransevne (67 prosent i stor eller noen grad). Det er relativt få prosjekter som har bidratt til økt omsetning, økt sysselsetting og bedret lønnsomhet i stor grad, men dersom man inkluderer «i noen grad» har prosjektene også hatt en viss betydning for disse dimensjonene (henholdsvis 42 prosent, 47 prosent og 48 prosent). Slik Oxford Research vurderer det innebærer det at man har fått til en god balanse mellom prosjekter som utforsker nye, grønne forretningsideer og det økonomiske utbyttet fra dem. Dette gjelder særlig når en tar hensyn til at den gjennomsnittlige støtten per prosjekt er relativt lav, det er snakk om forretningsideer som har en rimelig lang utviklingshorisont og mange av bedriftene er små og unge.

Figur 5: Effekt av tilsagnet fra Grønn framtid. Prosent (N=78)

Som en del av evalueringen har vi også kartlagt bedriftenes faktiske omsetningsutvikling fra det året de fikk støtte fra Grønn framtid. Analysen viser at 75 prosent av bedriftene har hatt en omsetningsøkning etter gjennomført prosjekt. Som det illustreres av tallene over er det ikke hele denne omsetningsveksten som kan tilskrives Grønn framtid, men programmet har uansett hatt en viktig betydning.

4.6 Skapte og sikrede arbeidsplasser

Støtten fra Grønn framtid kan både føre til at det skapes nye arbeidsplasser og at eksisterende sikres. Vi vil understreke at det er en del metodiske og analytiske utfordringer ved å måle sysselsettingseffekter. De estimatene vi kommer fram er dermed beheftet med usikkerhet og må tolkes med varsomhet.

4.6.1 Skapte arbeidsplasser

Som del av spørreundersøkelsen til tilsagnsmottakerne er det stilt spørsmål om hvor mange nye arbeidsplasser (årsverk) tilsagnet fra Grønn framtid har bidratt til å skape, forstått som antall årsverk i bedriften i dag sammenlignet med antall årsverk bedriften ville hatt uten deltakelsen. De 66 bedriftene som har svart på spørsmålet rapporterer om totalt 36 nye årsverk. Dette innebærer at det i gjennomsnitt har blitt skapt 0,55 nye arbeidsplasser per prosjekt.

Blant de 52 bedriftene hvor det har blitt skapt nye arbeidsplasser, varierer størrelsen på bidraget en god del. 35 bedrifter har oppnådd en effekt på mellom 0,1 til 0,9 skapte arbeidsplasser, mens 12 bedrifter rapporterer om 1,0 til 1,9 nye arbeidsplasser. Det er noen er noen få bedrifter hvor det er skapt to eller flere årsverk. Dette er i Mustad Autoline AS (3 årsverk), Skåppå Næringspark (3 årsverk), Ment (2), Opplandske bioøkonomi (3), og Rune Hansen (2).

Dersom det stipuleres at effekten er lik for de øvrige bedriftene som har fått støtte fra Grønn framtid, er den samlede estimerte effekten i form av nye arbeidsplasser på 71 årsverk. Som påpekt over vil vi understreke at beregning av sysselsettingseffekter er svært komplisert metodisk. Det innebærer at estimatet vi har kommet fram til må tolkes med forsiktighet. Det er likevel grunnlag for å konkludere med at ordningen har hatt positiv effekt for bedriftenes sysselsettingsutvikling.

Tabell 3: Antall skapte arbeidsplasser som følge av støtten fra Grønn framtid

Navn	Antall bedrifter	Totalt realiserte årsverk
Ingen realiserte årsverk	14	0
0,1 til 0,9 realiserte årsverk	35	10,6
1 til 1,9 realiserte årsverk	12	12,5
2 eller flere realiserte årsverk	5	13
Totalt	66	36,1
Stipulert samlet effekt	130	71,1
Kilde: Oxford Research AS		

4.6.2 Sikrede arbeidsplasser

Støtten fra Grønn framtid kan også være med på at eksisterende arbeidsplasser. Dette kan i prinsippet skje på flere ulike måter. Prosjektene kan forhindre at det blir nødvendig å redusere arbeidsstokken eller de kan begrense reduksjonen av den. Eventuelt kan de også motvirke at virksomheten blir nedlagt eller går konkurs.

I det videre har vi beregnet hvor mange arbeidsplasser som er sikret som følge av Grønn framtid gjennom å ta i bruk samme beregningsmetodikk som i Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse. Det innebærer at vi legger tre forutsetninger til grunn for beregningen:

- For at prosjektet skal kunne sies å ha vært viktig for virksomhetenes overlevelse, må de ha svart «i stor grad» på dette spørsmålet.
- Prosjektet må ha høy addisjonalitet, det vil si at det ville blitt gjennomført på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala eller ikke gjennomført i det hele tatt.
- Sysselsettingen i 2017 eller i det året de startet opp⁵ er utgangspunktet for beregningen.

Resultatet fra denne beregningen viser at Grønn framtid har bidratt til å sikre 0,57 arbeidsplasser per prosjekt, noe som innebærer at det er sikret 74 arbeidsplasser blant de bedriftene som har fått støtte i hele perioden. Dette estimatet virker rimelig ut fra hva som identifiseres for gründervirkemidler i Innovasjon Norge sine kundeeffektundersøkelser.

4.7 Miljøeffekter av Grønn framtid

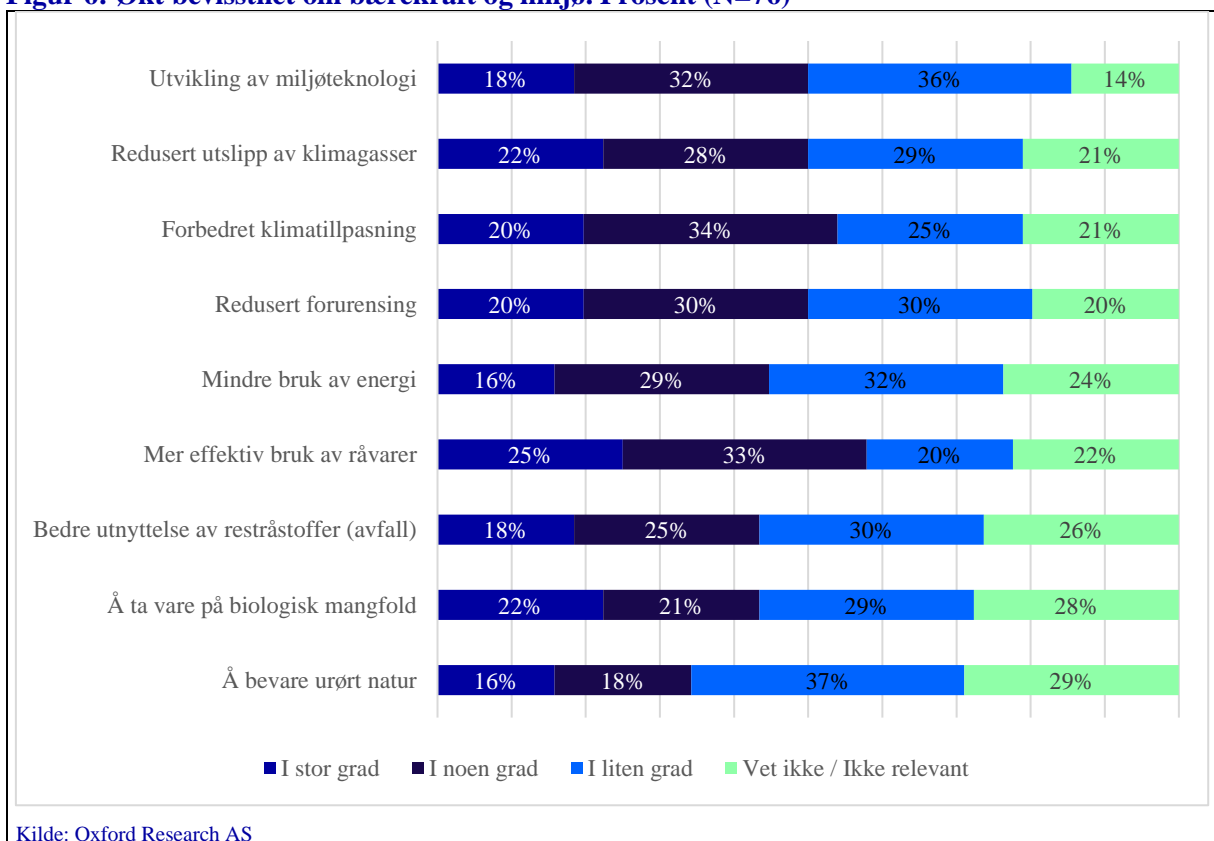
I saksbehandlingen skal ikke Grønn framtid kun ta hensyn til innovasjonsgrad, verdiskapingspotensial og sysselsetting, men også legge vekt på miljø- og klimaeffekt. I hvilken grad klarer man å få til dette i praksis? For å forsøke å finne ut av det, ble bedriftene spurt om i hvilken grad tilsagnet fra Grønn

⁵ Gjelder for de bedriftene som startet opp i 2018 eller senere.

framtid har bidratt til ulike miljøeffekter (figur 9). For de fleste dimensjonene har om lag halvparten av bedriftene svart at Grønn framtid i stor eller noen grad har bidratt til konkrete miljøeffekter. Effekten er størst for mer effektiv bruk av råvarer, hvor 25 prosent svarer at støtten har bidratt til mer effektiv bruk i stor grad og 33 prosent i noen grad (samlet 58 prosent). 54 prosent oppgir videre at støtten har bidratt til forbedret klimatilpasning i stor (20 prosent) eller noen grad (34 prosent), mens halvparten av bedriftene oppgir at støtten har bidratt til utvikling av miljøteknologi i bedriften, redusert utslipp av klimagasser og redusert forurensning i noen (32, 28 og 30 prosent), eller stor grad (18, 22 og 20 prosent).

Ut fra en samlet vurdering innebærer dette at Grønn framtid også har bidratt på sentrale miljø- og klimadimensjoner. Prosjektene som har fått støtte har dermed bidratt både i pose og sekk. I tillegg miljø- og klimabidragene har de også i en viss grad bidratt til innovasjon, verdiskaping og sysselsetting i bedriftene. Dette er særlig positivt tatt i betraktning i at søknadsbehandlingen i mindre grad så ut til å ha en systematisk vurdering av miljøpotensialet for prosjektene.

Figur 6: Økt bevissthet om bærekraft og miljø. Prosent (N=76)

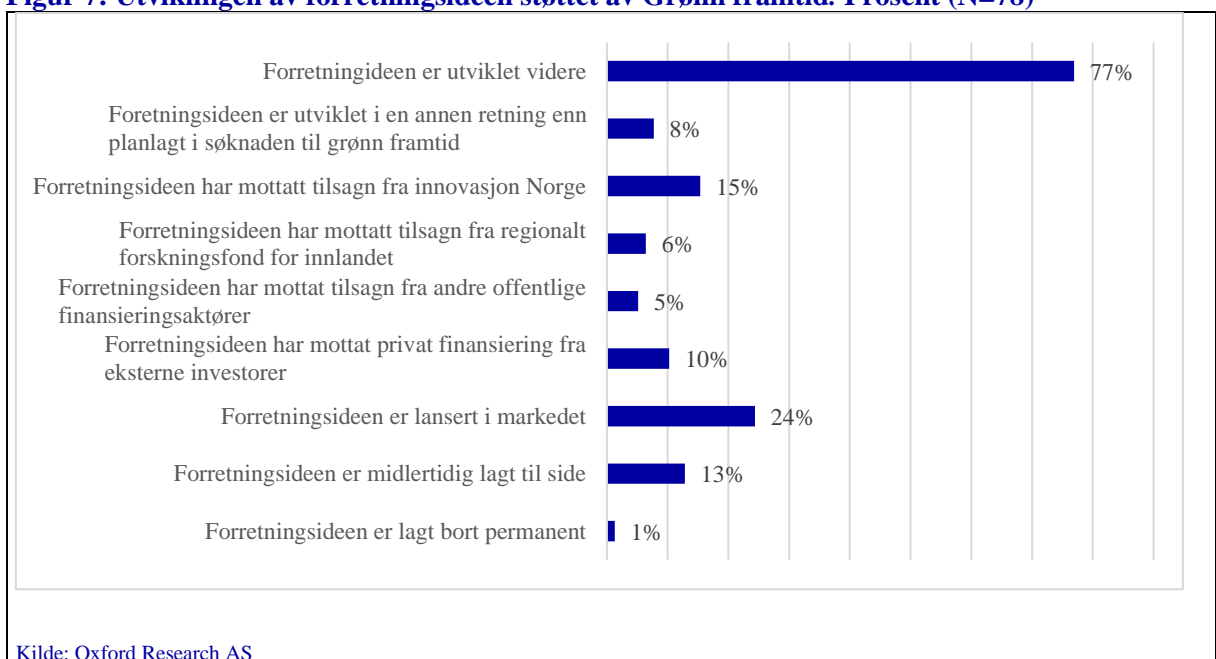
4.8 Hva har skjedd med forretningsideen etter prosjektavslutning?

For å fange opp hva som har skjedd med forretningsideen som ble støttet av Grønn framtid i ettertid, har vi spurt bedriftene om dette (figur 7). Det var mulig å oppgi flere svaralternativer her, noe som gjør at summen av de ulike alternativene er høyere enn 100 prosent.

Som det framgår av figuren under er det kun 1 prosent av bedriftene som har lagt bort forretningsidéen permanent, mens 13 prosent av tilsagnsmottakerne har lagt forretningsidéen til side. De aller fleste har imidlertid videreutviklet forretningsidéen. 77 prosent oppgir at den opprinnelige forretningsidéen er utviklet videre, mens for 8 prosent har forretningsidéen utviklet seg i en annen retning enn planlagt i søknaden til Grønn framtid. Blant de som har videreutviklet forretningsidéen er det 24 prosent som har kommet så langt at forretningsidéen er lansert i markedet. Dette er godt i samsvar med andelen bedrifter som oppgir at støtten har bidratt til at de fått innpass i grønne markedssegmenter.

Grønn framtid er et lavterskelvirkemiddel for utvikling av grønne forretningsidéer. Som en del av evalueringen har vi også belyst hvordan andre virkemiddelaktører og finansieringskilder har bidratt til å videreutvikle forretningsidéene. Den mest benyttede virkemiddelaktøren er Innovasjon Norge (15 prosent). I tillegg er det 6 prosent som har fått tilsagn fra regionalt forskningsfond og 5 prosent fra andre offentlige finansieringsaktører. Det er videre interessant å merke seg at 10 prosent av bedriftene har fått bidrag private investorer. Dette viser at Grønn framtid har hatt en viss betydning for å løse ut privat kapital.

Figur 7: Utviklingen av forretningsidéen støttet av Grønn framtid. Prosent (N=78)

4.9 Brukervennlighet og oppfølging

Et sentralt element i Grønn framtid er at det skal være et lavterskeltilbud. Gjennom spørreundersøkelsen har vi undersøkt både hvordan støttemottakerne oppfatter brukervennligheten og oppfølgingen (figur 8). Gjennomgående viser funnene at bedriftene opplever Grønn framtid som brukervennlig. Dette underbygges ved at:

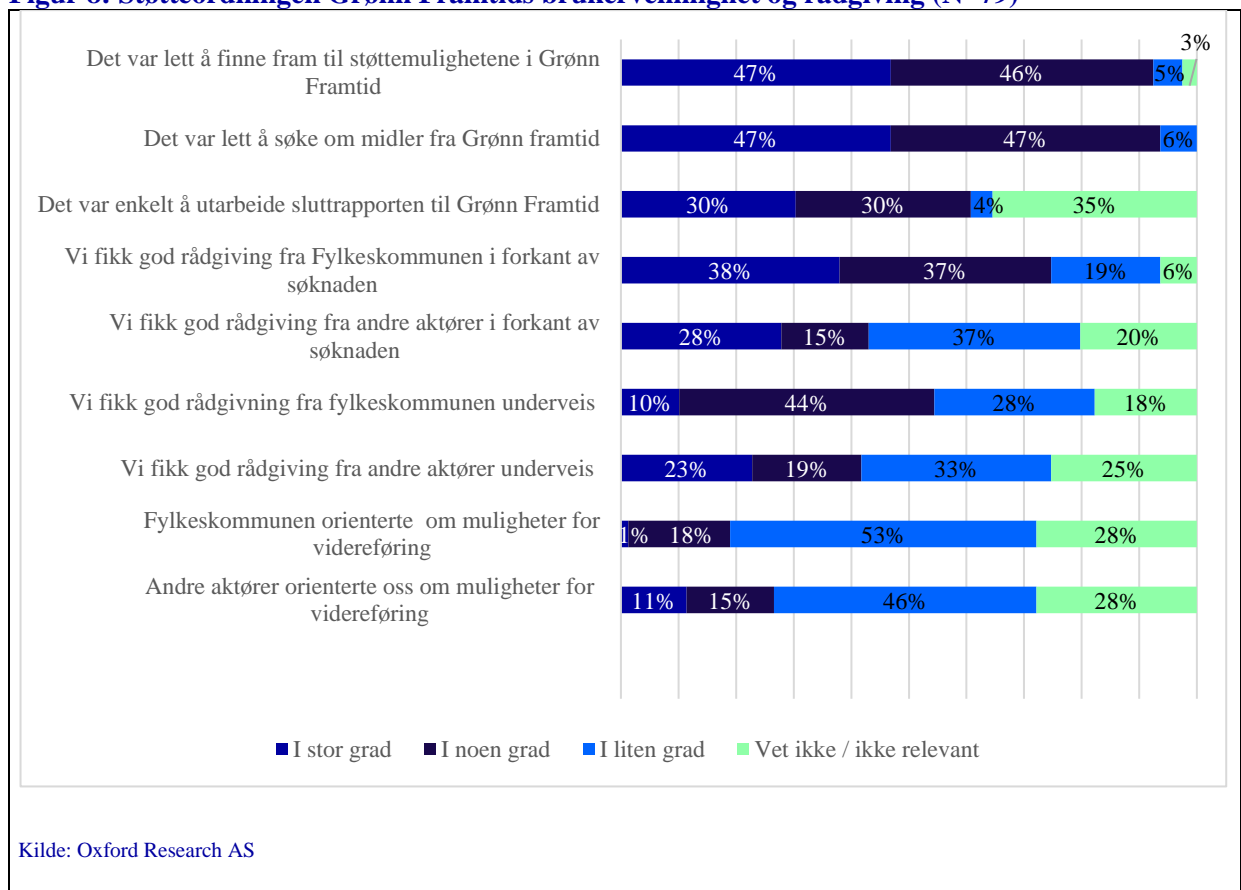
- 93 prosent syntes det var relativt lett å finne fram til støttemulighetene (47 prosent i stor grad, 46 prosent i noen grad)
- 75 prosent oppga at de fikk god rådgivning av fylkeskommunen i forkant av søknadsprosessen (38 prosent i stor grad, 37 prosent i noen grad)

- De aller fleste av de som har avsluttet prosjektet syntes det var enkelt å utarbeide sluttrapporten

Det er også verdt å merke seg at 43 prosent av bedriftene oppga at fikk god rådgivning fra andre aktører i forkant av søknaden (28 prosent i stor grad, 15 prosent i noen grad). Aktørene bak dette var først og fremst de ulike innovasjonsselskapene i fylket.

Det er mulig å oppnå bedre resultater gjennom prosjektene gjennom at fylkeskommunen og andre aktører bidrar med rådgivning underveis samt orientere om mulighetene for videreføring. Våre resultater viser at det er en del å gå på når det gjelder prosjektoppfølgningen underveis. Blant tilsagnsmottakerne er det kun 10 prosent av som i stor grad har fått god rådgivning fra fylkeskommunen underveis, mens 44 prosent har fått det i noen grad. Ser en på de tilsvarende tallene fra andre aktører, ligger de på henholdsvis 23 prosent i stor grad og 19 prosent i noen grad. De virksomhetene som særlig har fått oppfølging fra andre aktører er de bedriftene som er tilknyttet innovasjonsselskapene. Dette understreker betydningen av å ha virkemiddelaktører som er tett på bedriftene.

Figur 8: Støtteordningen Grønn Framtids brukervennlighet og rådgivning (N=79)

For å i størst mulig grad høste av hva som er sådd gjennom de ulike prosjektene, er det viktig at bedriftene får orientering om hvilke muligheter som finnes for videreføring blant de ulike aktørene i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Funnene fra spørreundersøkelsen viser at det er mye å gå på her. Det er kun 19 prosent som har fått orientering om muligheter for videreføring av prosjektet fra fylkeskommunen (1 prosent i stor grad og 18 prosent i noen grad) og 26 prosent for andre aktører (11

prosent i stor grad og 15 prosent i noen grad). Det er selvsagt ikke noe mål i seg selv at bedrifter skal benytte seg av virkemiddelapparatet, men alle bør være kjent med hvilke muligheter de har. På den måten vil det være lettere å få løftet forretningsideer og bedrifter med potensial for vekt innen ulike grønne markedssegmenter.

4.10 Sammenhengen mellom prosjektstørrelse og oppnådde resultater

Med tanke på å få mest mulig igjen for de midlene som benyttes på Grønn framtid, er det viktig å belyse i hvilken grad det er en sammenheng mellom størrelsen på de tilsagnene som gis og hvilke resultater som oppnås. For å forsøke å finne ut av dette, testet vi ved hjelp av ulike statistiske analyser i hvilken grad det var signifikant forskjellige resultater mellom de som hadde fått tilsagn til idéutvikling og prosjektutvikling.

Analysene viste at det ikke var noen forskjeller mellom resultatene som ble oppnådd i de to gruppene. En sterk medvirkende årsak til dette var metodiske utfordringer. Det var relativt få som hadde fått tilsagn om prosjektutvikling, noe som gjorde at resultatvariasjonen i denne gruppen ble stor. Dersom det hadde vært flere store tilsagn kan vi ikke utelukke at det ville ha vært slik at de største prosjektene oppnådde bedre resultater. Blant annet antyder de gjennomførte casestudiene at det er slik. Basert på denne evalueringen er vi imidlertid ikke i stand til å kaste lys over i hvilken grad resultatene er så mye bedre at de gir det beste nytte kostnadsforholdet. Dette vil kreve mer inngående analyser av hvordan det går med løsningene som utvikles over tid i markedet.

5. Konklusjon og anbefalinger

5.1 Oppsummering og konklusjon

Sluttevalueringen bekrefter i stor grad det positive inntrykket fra de tre følgeevalueringsrapportene, men i tillegg viser den at Grønn framtid også bidrar til den økonomiske utviklingen i bedriftene samt har positive miljø- og klimabidrag. Gitt programmets innretning og den begrensede tilsagnsstørrelsen per prosjekt, mener Oxford Research at ordningen gir god valuta for pengene.

5.1.1 Brukervennlighet, kjennskap og utløsende effekt

Grønn framtid har hatt som formål å være et lavterskeltilbud til virksomheter som har ideer til grønne innovative prosjekter, men som har liten erfaring med virkemiddelapparatet ellers. Denne tilnærmingen er noe en har lykkes svært godt med. Næringslivet har satt stor pris på at en lavterskel støtteordning har vært tilgjengelig. Søknadsprosessen har vært opplevd som enkel og grei for bedrifter med liten erfaring med virkemiddelapparatet ellers, og det har vært god hjelp å få til søknadsutformingen både fra fylkeskommunen og innovasjonsselskapene i fylket.

Grønn framtid var en helt ny ordning. En konsekvens av dette er at det har tatt tid for fylkeskommunen å etablere ordningen sånn at den ble godt kjent blant aktørene og bedriftene. I dag er imidlertid Grønn framtid godt kjent, noe som gjør at en når ut til den relevante målgruppen på en god måte. En suksessfaktor som trekkes frem her er det tette samarbeidet mellom fylkeskommunen, virkemiddelapparatet (Innovasjon Norge) og bedriftene (NHO). Dette har vært viktig for å opprettholde ordningens relevans og sikre en god brukervennlighet.

Både surveyen til tilsagnsmottakere og de fire casene viser at virksomhetene opplever at støtten gjennom Grønn Framtid har vært viktig for at prosjektene har blitt realisert i den størrelsen og med den fremdriften det hatt. Addisjonaliteten er med andre ord høy.

5.1.2 Resultater og effekter

Prosjektene som har fått tilsagn fra Grønn framtid har hatt betydning for grønn markedsutvikling. Rundt to tredjedeler av prosjektene har i stor eller noen grad ført økt dreining mot og økt innpass i grønne markedssegmenter. Det vil framover være ønskelig at fylkeskommunen, Innovasjon Norge og de øvrige aktørene i det regionale virkemiddelapparatet diskuterer mer inngående hvordan man kan forsterke og systematisere satsingen på den grønne markedsutviklingen ytterligere. Hvordan bør man jobbe og benytte de virkemidlene som finnes for å dreie bedriftene inn på og få innpass i grønne markedssegmenter?

Det gjennomgående bildet fra spørreundersøkelsen til tilsagnsmottakerne er at støtten har hatt en positiv betydning for bedriftenes utviklingsevne og innovasjonsadferd. Dette er mellom annet knyttet til kompetanseutvikling, økt bevissthet om problemstillinger knyttet til det grønne skiftet, økt interesse for bærekraftige forretningsideer og prosjekter, økt fokus på utvikling og utvikling av samarbeid og nettverk. Utviklingen av disse egenskapene er med på å gi bedriftene et styrket

grunnlag for å utforske også andre grønne forretningsideer, og det er positivt for bedriftenes framtidige evne til å konkurrere i markedet.

Det tar vanligvis lengre tid før økt kompetanse og endret endrede holder til utvikling og innovasjon slår ut i form av konkrete innovasjoner. Dette er også tilfelle for Grønn framtid. 35 prosent av prosjektene har i stor grad ført utvikling og forbedring av varer, mens det tilsvarende tallet for utvikling av produksjonsprosesser og nye tjenester ligger på henholdsvis 33 og 21 prosent. Dersom man også inkluderer «i noe grad», ligger innovasjonsbidragene i intervallet fra 55 til 66 prosent. Oxford Research vurderer dette til å være et godt resultat gitt programmets innretning og den begrensede tilsagnsstørrelsen per prosjekt.

Kompetanseutvikling, endret innovasjonsatferd og realisering av konkrete innovasjoner er ikke hovedmålsetninger i seg selv, men primært virkemidler for å skape bedre økonomiske resultater på sikt. Gjennom spørreundersøkelsen finner vi at Grønn framtid har gitt viktige bidrag til den økonomiske utviklingen i bedriftene. De støttede prosjektene har i størst grad bidratt til å gi bedriftene bedret overlevelsesmulighet (67 prosent i stor eller noen grad) og forbedret konkurranseevne (67 prosent i stor eller noen grad).

Grønn framtid har også vært positiv for skaping av nye og sikring av eksisterende arbeidsplasser. Det er i gjennomsnitt skapt 0,55 nye arbeidsplasser per prosjekt og sikret 0,57 arbeidsplasser per prosjekt. Dette tilsvarer et estimat på 71 nye årsverk for hele populasjonen og et bidrag til sikring av 74 arbeidsplasser. Samlet har Grønn framtid bidratt til å skape og sikre 145 arbeidsplasser.

I tildelingen av midler skal ikke Grønn framtid kun ta hensyn til økonomiske aspekter, men også legge vekt på miljø- og klimaeffekter. Vi finner at man har lykket med dette. Effekten er størst for mer effektiv bruk av råvarer (58 prosent i stor eller noen grad) og bidrag til forbedret klimatilpasning (54 prosent i stor eller noen grad). I tillegg oppgir halvparten av bedriftene at støtten har bidratt til utvikling av miljøteknologi, redusert utslipp av klimagasser og redusert forurensning. Vi forventer at det fremover vil være økte krav til dokumentasjon av denne typen effekter, og fylkeskommunen bør sørge for å ha systemer på plass for å vurdere potensialet for miljøeffekter allerede i søknadsbehandlingen.

De aller fleste bedriftene har fortsatt arbeidet med utvikling av forretningsideen etter at prosjektet er avsluttet. 77 prosent har videreutviklet den opprinnelige forretningsidéen, mens 8 prosent har utviklet den i en annen retning. 24 prosent av bedriftene har kommet så langt at forretningsidéen er lansert i markedet. Dette innebærer at det fortsatt er mulig å oppnå mer gjennom mange av prosjektene. Hva som blir den endelige samfunnsmessige avkastningen avhenger først og fremst av hvordan de nye innovasjonene blir tatt imot og spredt i markedet. Flere av innovasjonene har et stort potensial for å gi vesentlige miljø- og klimagevinster samt økt i verdiskaping i de bedriftene som tar dem i bruk. Det vil være ønskelig å kartlegge hva som skjer her på lengre sikt gjennom en oppfølgende studie.

5.2 Anbefalinger for videreføring av Grønn framtid Innlandet

Selv om Grønn framtid har oppnådd gode resultater, er det likevel mulig å gjøre noen grep som ytterligere kan føre til at man lykkes enda bedre med videreføringen i hele Innlandet. Disse grepene er knyttet til:

- Mer oppfølging og rådgiving underveis og i ettertid
- Utvikling av grønne markedssegmenter gjennom mer samarbeid
- Bedre utnyttelse av det regionale virkemiddelapparatet
- Mer systematisk tilnærming til miljø- og klimaeffekter

5.2.1 Mer oppfølging og rådgiving underveis og i ettertid

Mange av de bedriftene som har fått støtte gjennom Grønn framtid er mindre og mer uerfarne bedrifter. For disse bedriftene er både oppfølging og rådgiving i forkant, underveis og etter prosjektslutt viktig for at de i størst mulig grad lykkes med sin utviklingsprosess. Gjennom evalueringen finner vi at oppfølgingen i en tidlig fase har vært god, men at omfanget av rådgiving/oppfølging underveis og i ettertid har vært mindre enn ønskelig. En konsekvens av dette er at måloppnåelsen er lavere enn den kunne ha vært og at bedriftene ikke har fått god nok informasjon om hvilke muligheter som ligger for å ta prosjektet videre i det næringsrettede virkemiddelapparatet.

I det videre arbeidet med Grønnframtid anbefaler vi at det blir lagt mer vekt på systematisk oppfølging og rådgiving underveis. Det bør både settes av ressurser i fylkeskommunen til dette arbeidet, men det vil også kunne være mulig å utnytte de ulike innovasjonsselskapene i fylket på en mer systematisk måte. Etter prosjektavslutning er det viktig at det legges mer vekt på å opplyse om hvilke muligheter som finnes for å ta prosjektene videre. Her vil det vært nødvendig at alle aktørene i det regionale virkemiddelapparatet bidrar, men fylkeskommunen bør ta et særlig ansvar som ansvarlig for Grønn framtid.

For de prosjektene som har det største verdiskapings- og vekstpotensialet, anbefaler Oxford Research at disse bedriftene får tilgang på en systematisk oppfølging fra dedikerte mentorer. Det vil ikke være nødvendig å opprette en egen mentorordning, men man benytte Mentortjenesten til Innovasjon Norge. Sannsynligvis vil det imidlertid være nødvendig at en supplerer mentorkorpset med noen personer som har særlig innsikt i grønn forretningsutvikling. Dette vil være lite ressurskrevende i praksis.

5.2.2 Utvikling av grønne markedssegmenter gjennom mer samarbeid

Som vist i 5.1.2. ønsker flere virksomheter å samarbeide med andre næringsdrivende i tilknytning med prosjektene. I forbindelse med økt innsats mot å utnytte det samlede virkemiddelapparatet, kan fylkeskommunen også i større grad legge vekt på hvordan Grønn Framtid er med på å bygge opp den næringsmessige grunnmuren i fylket. Tilsagnsmottakere kan derfor oppfordres til å inngå denne typen samarbeid der det er relevant.

Slik Oxford Research vurderer det, ligger det et ytterligere potensial for utvikling av grønne verdikjeder gjennom systematisk samarbeid mellom bedrifter. En mulig måte å få til dette på er å benytte seg av Bedriftsnettverkstjenesten til Innovasjon Norge. Vi anbefaler at fylkeskommunen og

Innovasjon Norge gjør en felles analyse der man ser nærmere på hvilke grønne markedssegmenter som kan løftes videre gjennom arbeid i bedriftsnettverk.

En annen måte som grønne løsninger og markeder kan utvikles på er gjennom forpliktende utviklingssamarbeid. Et alternativ som kan bidra til dette er en form for innovasjonskontrakter hvor det er et noe lavere krav til innovasjonshøyde enn hva Innovasjon Norge legger til grunn. Gjennom innovasjonskontrakter gis det tilskudd til leverandørbedrifter som har et innovasjonsprosjekt i et forpliktende samarbeid med en pilotkunde. Pilotkunden bidrar aktivt i utviklingsprosjektet, slik at den endelige løsningen treffer best mulig på markedets behov⁶.

5.2.3 Bedre utnyttelse av det samlede regionale virkemiddelapparatet

Bedrifter er primært opptatt av få den ønskede bistanden til å oppnå lønnsom næringsutvikling. Hvem som tilbyr den, er mindre viktig. Som følge av Grønn framtid er det mange bedrifter som har kommet i gang med grønn forretningsutvikling og har ideer som de jobber videre med. For Innlandet fylkeskommune innebærer dette at det ligger muligheter for å høste av hva man har sådd i enda større utstrekning.

Et viktig virkemiddel for å få dette til vil være en bedre koordinering av og en bedre utnyttelse av det samlede næringsrettede virkemiddelapparatet i Innlandet. Etter at prosjektene er avsluttet vil det være viktig at fylkeskommunen, Innovasjon Norge, innovasjonsselskapene og Forskningsrådet har en systematisk diskusjon rundt potensialet til de bedriftene som har avsluttet prosjekter. Hvilke bedrifter har et betydelig verdiskapings- og vekstpotensial, og hvilke virkemidler innen det næringsrettede virkemiddelapparatet er i så fall best egnet til å utløse dette? En slik drøfting vil være særlig viktig gitt at Grønn framtid i det videre kun kan gi støtte til ideutviklingsprosjekter med et maksimalt støttebeløp på 300 000 kroner. Hvordan kan man gå fram for å løfte prosjektene med et stort potensial og som virkelig kan bidra til å gi Grønn framtid et gunstig nytte/kostnadsforhold?

En slik koordinering mellom virkemiddelaktørene vil ikke være vanskelig og kostnadskrevende å få til i praksis. Det er først og fremst snakk om å etablerere gode rutiner innenfor rammen av dag til dag samarbeidet mellom aktørene. Eventuelt kan det også opprettes faste møter for eksempel en gang per kvartal. Uavhengig av hvilken løsning som velges er det også nødvendig å supplere det med et ekspertpanel/advisory board. Dette beskrives nærmere under.

5.2.4 Mer systematisk tilnærming til miljø- og klimaeffekter

Evaluator har vurdert at vektleggingen av potensialet for miljøeffekter i søknadsbehandlingen har vært betydelig mindre enn vektleggingen av potensial for verdiskaping. Likevel har om lag halvparten av bedriftene i survey-undersøkelsen rapportert om at tilsagnet fra Grønn framtid i stor eller noen grad har bidratt til konkrete miljøeffekter. Selv om det er positivt med en relativt høy effekt på miljødimensjonen ifølge tilsagnsmottakerne, anser vi at det er et betydelig potensial for systematisering av vurderingen av miljøpotensialet i søknadsbehandlingen, og i oppfølgingen av prosjektene. Det er to aspekter som fylkeskommunen kan ta tak i her:

⁶ <https://www.innovasjon norge.no/no/tjenester/innovasjon-og-utvikling/finansiering-for-innovasjon-og-utvikling/innovasjonskontrakter/>

- Å legge ned en arbeidsinnsats for å operasjonalisere kriterier for slik vurdering og veiledning. Som et minimum bør fylkeskommunen vurdere hvilke av FNs bærekraftsmål med relevans for miljø prosjektene i Grønn framtid skal bidra til å nå. Eksempler på særlig relevante bærekraftsmål er Mål 7 – Ren energi til alle, Mål 13 – Stoppe klimaendringene, Mål 14 – Livet under vann og Mål 15 – Livet på land.
- Å opprette et ekspertpanel/advisory board for å vurdere potensialet i de grønne forretningsideene. Mange av de de forretningsideene som skal vurderes krever dybdeinnsikt både for å vurdere det økonomiske potensialet, men ikke minst miljø- og klimaeffektene. I tråd med hva som er vanlig praksis for forskningsvirkemidler, anbefaler Oxford Research at det opprettes et ekspertpanel/advisory board som bidrar med faglige vurderinger av de ulike søknadene. Dette kan bestå av personer fra både konsulent-, forsknings- og innovasjonsmiljøer. En slik løsning vil kreve noen ekstraressurser, men vil trolig bidra til å gi bedre avkastning for de midlene som investeres fra fylkeskommunen sin side.

OXFORD RESEARCH

Denmark

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
office@oxfordresearch.dk

Norway

Oxford Research AS
Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
post@oxford.no

Sweden

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
111 43 Stockholm
office@oxfordresearch.se

Finland

Oxford Research Oy
Fredrikinkatu 61a, 6krs.
00100 Helsinki
office@oxfordresearch.fi

Baltics/Riga

Oxford Research Baltics SIA
Elizabetes iela 51-12
LV-1010, Rīga
info@oxfordresearch.lv

Belgium/Brussels

Oxford Research c/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
office@oxfordresearch.eu